

Bailte Seirbhíse Gaeltachta

Ceisteanna Coitianta

1. Cad iad na buntáistí a bhaineann le bheith aitheanta mar Bhaile Seirbhíse Gaeltachta?

Tabharfaidh stádas reachtúil mar Bhaile Seirbhíse Gaeltachta faoi Acht na Gaeltachta 2012 aitheantas ar leith do bhaile ina gcuirtear seirbhísí ar fáil do cheantair Ghaeltachta. Trí phlean teanga a ullmhú agus a fheidmiú sa bhaile, táthar ag súil go mbeidh an pobal, an earnáil dheonach, an earnáil phoiblí agus an earnáil phríobháideach ag obair as lámha a chéile sa bhaile chun tacú leis an nGaeilge ann. Is é an cuspóir a bheidh ag an bplean teanga ná cur le húsáid na Gaeilge sa bhaile mar a bhaineann sé le réimse leathan gníomhaíochtaí, lena n-áirítear cúrsaí teaghlaigh, pobail, oideachais, sóisialta, gnó agus poiblí.

Is gné uathúil dhíolacháin í an Ghaeilge agus gnólachtaí ag iarraidh buntáiste iomaíoch a bhaint amach sa mhargadh. Is uirlis í an Ghaeilge gur féidir le gnólachtaí a úsáid chun idirdhealú a dhéanamh idir iad féin agus a gcuid iomaitheoirí, ach go háirithe maidir le seirbhísí trí Ghaeilge a thabhairt dá gcuid custaiméirí ón nGaeltacht.

Is sócmhainn chultúrtha í an Ghaeilge gur féidir leas a bhaint aisti chun íomhá dhearfach de bhaile a chur chun cinn agus chun turasóireacht chultúrtha a mhealladh chuig an mbaile.

Ní miste an staidéar a choimisiúnaigh an eagraíocht Gaillimh le Gaeilge maidir le buntáistí geilleagracha na Gaeilge a lua sa chomhthéacs seo. Léirigh an staidéar seo atá ar fáil ag <http://www.gleg.ie/taighde/taighde/>:

- gur fiú breis agus €136 milliún an Ghaeilge do chathair agus do chontae na Gaillimhe gach bliain agus gur fiú thart ar €59 milliún de seo do chathair na Gaillimhe;
- ón €136 milliún sin, go raibh tionchar geilleagrach €41 milliún ag turasóireacht a bhaineann leis an nGaeilge i gcathair agus i gcontae na Gaillimhe in 2008;
- go ndúirt breis is 91% de ghnólachtaí chathair na Gaillimhe a ghlac páirt i suirbhé don staidéar go raibh an Ghaeilge ‘tábhachtach’ nó ‘an-tábhachtach’ d’fhéiniúlacht chultúrtha chathair na Gaillimhe, gur sócmhainn turasóireachta í agus gné uathúil tharraingteach d’íomhá na Gaillimhe;
- gur chaith idir theaghlaigh agus ghnólachtaí na Gaeltachta €705 milliún i gcathair na Gaillimhe in 2006. Ón €705 milliún sin, chaith teaghlaigh Ghaeltachta, iad siúd atá sa chuid sin den Ghaeltacht atá sa chathair ina measc, €400 milliún ar dhíolachán miondíola in 2006. Chaith gnólachtaí Gaeltachta €305 milliún sa chathair ar cheannach earraí agus seirbhísí in 2006.
- gur chothaigh na fiontair a fhaigheann tacaíocht ón Rialtas agus na seirbhísí Stáit teangabhunaithe atá cruinnithe ar chathair agus ar Ghaeltacht na Gaillimhe thart ar 3,300 post lánaimseartha agus 2,000 post páirtaimseartha in 2007;
- go bhfuil an earnáil chlosamhairc Ghaeilge ar cheann de na hearnálacha is tábhachtaí laistigh de gheilleagar Ghaeltacht na Gaillimhe. Chuir an earnáil seo €24.3 milliún breise leis an Olltáirgeacht Náisiúnta (GNP) in 2007; agus

- laistigh d'earnáil na turasóireachta, gur cuid thábhachtach den ghníomhaíocht gheilleagrach iad na coláistí Gaeilge samhraidh i nGaeltacht na Gaillimhe. Shaothraigh siad €14 mhilliún don cheantar in 2007.

2. Cad iad na céimeanna faoi leith atá sa phróiseas pleanála teanga mar a bhaineann sé leis na Bailte Seirbhíse Gaeltachta?

Leagtar amach ar leathanaigh 25 go 29 de na [Treoirlínte Pleanála Teanga](#) na 7 gcéim faoi leith atá sa phróiseas pleanála teanga mar a bhaineann sé leis na Bailte Seirbhíse Gaeltachta. Seo a leanas na céimeanna atá i gceist:

- Próiseas Comhairliúcháin
- Fógraí faoi na Bailte Seirbhíse Gaeltachta
- Roghnú eagraíochtaí chun tabhairt faoin bpróiseas pleanála teanga
- Pleananna teanga a ullmhú
- Bailte Seirbhíse Gaeltachta a ainmniú le hordú
- Pleananna teanga a chur i bhfeidhm
- Monatóireacht ar chur i bhfeidhm na bpleananna teanga.

3. Cén chaoi ar roghnaíodh na bailte?

Roghnaíodh na bailte féideartha ag cur san áireamh mar ba chuí:

- na moltaí/tuairimí a fuarthas mar chuid den phróiseas comhairliúcháin poiblí a eagraíodh i samhradh 2014, lena n-áirítear moltaí an Údaráis agus an Fhorais ar aon
- na bunchritéir cháilithe atá luaite san Acht maidir leis na Bailte Seirbhíse Gaeltachta;
- na moltaí a rinneadh sa *Staidéar Cuimsitheach Teangeolaíoch ar Úsáid na Gaeilge sa Ghaeltacht – 2007*.

4. Cad a tharlaíonn anois?

Is é Údarás na Gaeltachta nó Foras na Gaeilge, de réir mar is cuí, a bheidh ag obair i gcomhar le heagraíochtaí cuí maidir le hullmhú agus feidhmiú pleananna teanga sna bailte seo, ag brath ar cibé acu an bhfuil an baile suite laistigh nó lasmuigh den Ghaeltacht. Tá sé aontaithe le Foras na Gaeilge agus le hÚdarás na Gaeltachta go ndíreofar i dtús báire ar chathair na Gaillimhe, Leitir Ceanainn agus Daingean Uí Chúis.

Foilseofar na fógraí faoin Acht thar thréimhse ama de réir mar a bheidh eagraíochtaí réitithe chun iarratais a dhéanamh chuig Údarás na Gaeltachta nó chuig Foras na Gaeilge, de réir mar is cuí, agus de réir mar a bheidh Údarás na Gaeltachta nó Foras na Gaeilge réitithe chun cabhrú leis na heagraíochtaí a roghnófar chun tabhairt faoin bpróiseas pleanála teanga sna bailte éagsúla.

5. Cén cineál eagraíochta atá á lorg chun plean a ullmhú agus a fheidhmiú?

Is gá don eagraíocht a bheith lonnaithe sa bhaile i gceist agus na scileanna agus an taithí chuí i réimse na Gaeilge agus na forbartha pobail a bheith aici chun a bheith ceannasach as plean teanga a ullmhú agus a fheidhmiú don bhaile - i gcomhar le páirtithe leasmhara eile mar is cuí.

Tá grúpa meastóireachta bunaithe idir an Roinn, Údarás na Gaeltachta agus Foras na Gaeilge atá freagrach as an bpróiseas faoina roghnaítear eagraíochtaí don chúram. Tá tuilleadh eolais faoi chonas iarratas a dhéanamh ar fáil ach teagmháil a dhéanamh le Údarás na Gaeltachta nó Foras na Gaeilge, de réir mar a oireann. Feic an tábla thíos:

Contae	Baile	Eagraíocht
Dún na nGall	Leitir Ceanainn An Clochán Liath Baile Dhún na nGall	Foras na Gaeilge Údarás na Gaeltachta Foras na Gaeilge
Maigh Eo	Béal an Mhuirthead Baile an Róba Caisleán an Bharraigh	Údarás na Gaeltachta Foras na Gaeilge Foras na Gaeilge
Gaillimh	Cathair na Gaillimhe An Clochán	Foras na Gaeilge Foras na Gaeilge
Ciarraí	Daingean Uí Chúis Trá Lí Cathair Saidhbhín	Údarás na Gaeltachta Foras na Gaeilge Foras na Gaeilge
Corcaigh	Cathair Chorcaí Maigh Chromtha	Foras na Gaeilge Foras na Gaeilge
Port Láirge	Dún Garbhán	Foras na Gaeilge
An Mhí	Baile Átha Buí An Uaimh	Foras na Gaeilge Foras na Gaeilge

6. Cad iad na Limistéir Pleanála Teanga Ghaeltachta atá i gceist?

Seo a leanas na 26 Limistéar Pleanála Teanga Gaeltachta atá aitheanta chun críche Acht na Gaeltachta 2012:

Co. Dhún na nGall

1. Tuaisceart Dhún na nGall
2. Gaoth Dobhair, Rann na Feirste, Anagaire agus Loch an Iúir
3. Cloich Chionnaola, Gort an Choirce, An Fál Carrach agus Machaire Rabhartaigh
4. Na Rosa
5. Árainn Mhór
6. An Ghaeltacht Láir
7. Dún na nGall Theas
8. Toraigh

Co. Mhaigh Eo

1. Maigh Eo Thuaidh
2. Maigh Eo Thiar

Co. na Gaillimhe

1. Oileáin Árann
2. Ceantar na nOileán
3. An Cheathrú Rua
4. Conamara Láir
5. Dúiche Sheoigheach agus Tuar Mhic Éadaigh
6. Cois Fharraige
7. Maigh Cuilinn
8. Bearna agus Cnoc na Cathrach
9. Oirthear Chathair na Gaillimhe
10. An tEachréidh

Co. Chiarraí

1. Chiarraí Thiar
2. Chiarraí Theas

Co. Chorcaí

1. Múscraí
2. Cléire

Co. Phort Láirge

1. Na Déise

Co. na Mí

1. Ráth Chairn agus Baile Ghib

7. Cad iad na critéir pleanála teanga atá forordaithe faoi Acht na Gaeltachta 2012 chun measúnú a dhéanamh ar ullmhú agus ar fheidhmiú pleananna teanga sna Bailte Seirbhíse Gaeltachta?

Seo a leanas na critéir pleanála teanga a bhaineann leis na Bailte Seirbhíse Gaeltachta:

1. Eagraíocht, arna roghnú ag Údarás na Gaeltachta nó ag Foras na Gaeilge, de réir mar a bheidh, faoi fho-alt (5), (6), (10)(a) nó (13)(a), de réir mar is cuí, d'alt 9 d'Acht 2012, a bheith ann chun an plean teanga a ullmhú agus a chur i ngníomh sa bhaile iomchuí.
2. An cion den daonra arb í an Ghaeilge an teanga labhartha atá acu sa bhaile iomchuí, ag féachaint do thionchar tosca déimeagrafacha, eacnamaíocha agus sóisialta ar an mbaile iomchuí.
3. Na socrúithe a shonraítear maidir le seirbhísí trí mheán na Gaeilge a sholáthar sa bhaile iomchuí.
4. Forálacha Acht 1998 (an Acht Oideachais 1998) a bheith á n-úsáid, de réir mar is cuí, chun tacú leis an nGaeilge sa bhaile iomchuí, ag féachaint go háirithe do mhíreanna (i) agus (j) d'alt 6 den Acht sin.

5. Oideachas bunscoile agus iarbhunscoile trí mheán na Gaeilge a bheith ar fáil sa bhaile iomchuí, de réir bheartas na Roinne Oideachais agus Scileanna, lena n-áirítear sruthanna a bheith ar fáil trí mheán na Gaeilge i scoileanna Béarla agus roinnt ábhar a bheith á múineadh trí Ghaeilge i scoileanna Béarla, de réir mar is cuí.
6. Beartais teanga chuí a bheith ann laistigh den timpeallacht scoile a thacaíonn le húsáid na Gaeilge mar theanga labhartha lasmuigh den chóras oideachais sa bhaile iomchuí.
7. Seirbhísí cuí cúraim leanaí, réamhscolaíochta agus tacaíochta teaghlaigh, lena n-áirítear seirbhísí tacaíochta teanga, a bheith ar fáil trí mheán na Gaeilge sa bhaile iomchuí.
8. Gníomhaíochtaí sóisialta cuí trí mheán na Gaeilge do dhaoine óga agus d'aoisghrúpaí eile a bheith ar fáil agus beartais teanga chuí a bheith ann i dtaca leis na gníomhaíochtaí sin sa bhaile iomchuí.
9. Deiseanna cuí a bheith ar fáil sa bhaile iomchuí chun an Ghaeilge a fhoghlaim agus a úsáid lasmuigh den chóras oideachais.
10. A mhéid a úsáidtear an Ghaeilge i gcúrsaí sóisialta agus áineasa sa bhaile iomchuí.
11. A mhéid a úsáidtear an Ghaeilge san earnáil ghnó sa bhaile iomchuí.
12. A mhéid a úsáideann na meáin chumarsáide áitiúla an Ghaeilge sa bhaile iomchuí.
13. Forálacha iomchuí na nAchtanna um Pleanáil agus Forbairt, 2000 go 2013 a bheith á n-úsáid chun tacú leis an nGaeilge sa bhaile iomchuí.
14. Seirbhísí poiblí trí mheán na Gaeilge a bheith ar fáil sa bhaile iomchuí.
15. A mhéid a thacaíonn an pobal i gcoitinne sa bhaile iomchuí leis an bplean teanga.

Tuilleadh eolais: Treasa Seoighe
An Rannóg Pleanála Teanga
An Roinn Ealaíon, Oidhreachta, Gnóthaí Réigiúnacha, Tuaithe agus Gaeltachta
Na Forbacha
Co. na Gaillimhe.
treasa.seoighe@ahg.gov.ie
Tel: 091 503700